

▶ [Naslovna](#)▶ [Hrvatska](#)▶ [Svijet](#)▶ [Zagreb](#)▶ [Tisak](#)▶ [Plus](#)▶ [Kultura](#)▶ [Sport](#)▶ [Crna kronika](#)▶ [Horoskop](#)▶ [Odvjetnik](#)▶ [Mozaik](#)▶ [Stil](#)▶ [RTV](#)▶ [Zanimljivosti](#)▶ [Vrijeme](#)▶ [Tečajna lista](#)▶ [Loto](#)▶ [Redakcija](#)▶ [Marketing](#)▶ [Dopisništva](#)▶ [E-mail adrese](#)▶ [KORISNI](#)▶ [LINKOVI](#)
[Poruke
webmasteru](#)

5. travnja 2002.

PRIRODA

JESTE LI ZNALI...

Zanimljivosti o ljudskom mozgu

Ljudski mozak, ta masa isprepletenih živanih stanica, određuje naše osjete, osjećaje, pamćenje, inteligenciju, kreativnost, misli i postupke. Ovaj dio naše anatomije zaista čini ono što mi u biti jesmo. Mozak je složeniji i svestraniji od bilo kojeg računala.

* Mozak čovjeka teži oko 1300-1400 grama. Za usporedbu, mozakimpanze teži 420, a slona 4000 grama.

* Procjenjuje se da u ljudskom mozgu postoji 100 milijuna (100.000.000.000) živanih stanica, koje mogu slati poruke tisućama drugih stanica brzinom od 320 kilometara na sat. Kada bismo sve živane stanice mozga poredali jednu do druge, stvorili bismo zamišljenu liniju dugačku 1000 km (ali bi linija bila vrlo uska, čvrstina kao tisućina dio jednog milimetra).

* Istraživači mozga su u proteklom desetljeću spoznali više o tome kako mozak radi nego u posljednjih stotinu godina. Posljednje desetljeće prošlog stoljeća bilo je proglašeno "Dekadom mozga". Razumijevanje načina na koji ljudski mozak funkcionira jedan je od najvećih izazova 21. stoljeća.

* Tehnike oslikavanja mozga, kao što je pozitronska emisijska tomografija (PET) ili magnetska rezonancija (MR), omogućile su znanstvenicima da istražuju ljudski mozak i bolje shvate kako radi zdrav mozak. Ova istraživanja pružaju bolje razumijevanje liječenja bolesti i poremećaja mozga.

* Unatoč mitu da stariji ljudi ne mogu učiti nove stvari, istraživanja mozga kod zdravih starijih ljudi pokazala su da ne postoje dokazi koji bi podržavali ovu predrasudu. Također, starenje ne znači da će osoba izgubiti svoje pamćenje. Naprotiv, istraživanja pokazuju da što je netko tijekom života održavao aktivnijim svoj mozak, to će on kasnije zadržati i veću mentalnu okretnost. Starijim ljudima je potrebno više vremena da nešto nauče, ali se čini da oni i zapamte ono što su naučili jednako dobro kao i mladi ljudi.

* Tijekom vrlo ranog djetinjstva u mozgu djeteta se stvaraju milijuni veza. Ove se veze pojačavaju ako je dijete uključeno u aktivnosti sa svojom okolinom, uključujući i razgovor s djetetom, čitanje djetetu i igranje s njime.

* Duboko u skrovinama ljudskog mozga leže odgovori na mnoge medicinske misterije današnjice. Mnogi ljudi nisu svjesni koje su sve bolesti i oštećenja vezana uz mozak. Među njima udar, Alzheimerova bolest, Parkinsonova bolest, depresije, stres, poremećaji hranjenja, smetnje učenja, epilepsija, shizofrenija, autizam i multipla skleroza primjeri su bolesti i poremećaja koji pogađaju mnoge ljude svih dobnih skupina u Hrvatskoj, Europi i svijetu.

* Unatoč golemom napretku u istraživanju mozga, poremećaji mozga i središnjeg živčanog sustava i dalje su jedni od glavnih uzroka onesposobljenosti ljudi u Hrvatskoj. Glavni uzrok smrti u Hrvatskoj je među dani udar (24 posto), a najveći broj korištenih bolničkih dana u hrvatskom zdravstvu otpada na skupinu dnevnih bolesti i poremećaja (22,9 posto u 2000. g.). Samo od shizofrenije boluje 1 posto stanovništva. Veliki postotak smrtnosti novorođene djece prate i perinatalna oštećenja mozga kao glavni uzrok neuroloških smetnji kod djece (npr. cerebralna paraliza, gluhoća, smetnje u govoru, kognitivnim sposobnostima i ponašanju i mentalna retardacija).

* Ekonomski trošak ovih bolesti je velik, ali je i tetnost po fizičko i emocionalno zdravlje oboljelih, njihovih obitelji i skrbnika nemjerljiva. Ove teškoće u javnosti nisu do sada bile dovoljno prepoznate i shvaćene.

PRIVREDNI VJESNIK

Svemir novi prostor za ratovanje

Dvadeset je godina novinar Robert D. Kaplan bio očevidac nekih od najtežih sukoba u svijetu, od Bosne do Afganistana. U novoj knjizi, "Warrior Politics", nadahnjuje se misliocima poput Machiavellija i Churchilla, kako bi osmislio strategije za vođenje u opasnim vremenima. Odgovorio je na tri pitanja časopisa Business 2.0.

Mnogi poslovni vođe utječu se ratnicima kao što su Sun-Tzu. Biografiju kojeg bi vojskovođe morali odmah kupiti?

- Autobiografiju Lee Kuan Yewa. Uspon Singapura od nacije siromašne poput onih u supsaharskoj Africi do trgovinskog tigra bio bi nemoguće bez njegove primjene onoga što definiram kao pogansku vrlinu: moralnosti dobro vođene domovine koja indirektno pridonosi individualnoj slobodi.

Kakav je Donald Rumsfeld kao ratnik?

- Rumsfeld je, dosad, najbolji ministar obrane u nekoliko desetljeća. I ne samo radi Afganistana. Potreba za raketnim štitom je neosporna, ma što pisali ahistorijski zadojeni kolumnisti. Svemir je novo mjesto za ratovanje i onaj tko prvi tamo krene bit će novi hemegon.

Hobbes dobiva mnogo prostora u vašoj knjizi. Kako se napetost između slobode i sigurnosti pojačava u SAD-u, čini li se on dalekovidnim?

- Hobbes će biti filozofski kralj za glavne direktore, neke intelektualce i druge stružnjake, ali nikad takvim neće biti javno priznat, zato što je slučajna američka ideologija optimizam i idealizam. Vođa mora umjeti govoriti jezikom te ideologije, istodobno privatno slučajujući Hobbesa, Machiavellija i slične mislioce.

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG

Bijeda i sida vraćaju tuberkulozu

Prema procjeni Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), većina ljudi u svijetu umire od tuberkuloze (TBC), uglavnom plućne: svake godine 2-3 milijuna. Neke smatrana jedva zaljevom, tuberkuloza se od sredine osamdesetih godina XX. stoljeća suzbija djelotvorno, kombinacijom četririju, ponekad s pet antibiotika. Dosljedno stručnom terapijom, Kochov štapičasti bacil onda u organizmu nestane u roku pola godine. Zato se prije dvadesetak godina razvilo toliko čvrsto samopouzdanje stručnjaka, da su najavlivali potpuni nestanak te zarazne bolesti u vrlo doglednoj budućnosti.

Posljednji veliki val TBC-a irio se nakon Drugog svjetskog rata. No iznova se pojavio sredinom osamdesetih godina, usporedo sa širenjem HIV-virusa. Jer uzročnik side razara pacijentov imunski sistem, pa tako i Kochovu bacilu "otvara vrata" organizma. Zato je TBC najčešći uzrok smrti među sidašima.

Ali 95 posto svih tuberana pripada zemljama u razvoju, svijetu bijede, gladi i nehigijenskih uvjeta života. Nevolju povećavaju masovne migracije ljudi iz "trećega svijeta" u sadašnje "zemlje blagostanja". Tako se tuberkuloza vraća otkud je bila krenula u svijet. Svake godine WHO bilježi u svijetu 8,7 milijuna novih tuberana.

Čto je najgore, sve više tuberakloznih ne može se više liječiti sadašnjim antibioticima. Samo 2000. g. u svijetu je 273.000 ljudi oboljelo od multirezistentnog TBC-bacila. Zoran je primjer - područje nekadašnjeg SSSR-a. Karakteristični su podaci novog izvještaja iz Azerbejdžana: u većini tamošnjih zatvora, svaki drugi tuberan obolio je od bacila TBC-a otpornog na sve antibiotike. (V. K.)

REUTERS

Drastièna izlovljenost oceana

Znanstvenici koji prouèavaju more upozoravaju na katastrofalan slom globalnih ribljih rezervi. Na godi¹njem sastanku Amerièke udruge za poboljšanje znanosti u Bostonu predloženo je nekoliko studija koje pokazuju da su oceanski ekosustavi u mnogo lo¹ijem stanju nego što su istra¼ivaèi uoèavali prije dvije-tri godine. Lovi¹ta ribe opustjela su po cijelom sjevernom Atlantiku, pokazuje me¼unarodna studija koja je primijenila novu tehniku obilježavanja. Produktivnost oceana jest je puta manja nego prije 50 godina. Napori ribarenja tri su puta veæi nego 1950, a ulov je prepolovljen.

Unatoè katastrofalnom osiroma¹enju na pojedinim područjima, npr. oko Newfoundlanda i u Sjevernom moru, "problem se javlja na oceanskoj razini", upozorio je Daniel Pauly iz centra za ribolov kanadskoga Sveuèili¹ta British Columbia, koji je vodio projekt.

Njegov kolega Reg Watson izjavio je da se velika riba, koja se javlja na amerièkom i europskom trži¹tu, sve vi¹e uvozi iz nerazvijenih zemalja. "Maskirajuæi vlastitu krizu, plaæamo ribare u drugim oceanima da podrivaju vlastite morske ekosustave za našu potro¹nju", dodao je. Ribolovna industrija takoðer poku¹ava sprijeèiti iscrpljenje tradicionalnih ribljih rezervi intenzivnim lovom mre¼ama potegaèama za dubinski lov, s katastrofalnim rezultatima, tvrdi Callum Roberts sa Sveuèili¹ta York u Britaniji. Ribolov potegaèama dvojako je poguban, ka¼e on. Prvo, prekomjerno zahvaæa sporo rastuæe pridnene vrste koje ¼ive od 150 do 200 godina. Drugo, stradaju koralji u dubokoj vodi dok mre¼e stru¼u po dnu. Istra¼ivaèi upozoravaju da se problemi prekomjernog ulova pogor¹avaju uporabom novih tehnologija ulova dubinskih riba. Jedino je rje¹enje, dr¼i dr. Pauly, me¼unarodni sporazum o smanjenju ribarskih flota, prestanak subvencija industrijskog ribolova i uspostavljanje globalne mre¼e morskih rezervi. (r)

Copyright (C) by Veèernji list